

II. ANALIZA POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY SIEMYŚL

Analiza potencjałów i zasobów przedstawiona została na podstawie dostępnych źródeł informacji, wizji lokalnych w terenie oraz rozmów z przedstawicielami Gminy Siemyśl. Jednym z podstawowych źródeł informacji o terenie gminy i jej zasobach umożliwiającym opracowanie strategii rozwoju jest "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Siemyśl". W celu zapewnienia spójności niniejszego dokumentu ze studium uwarunkowań przyjęto, że układ tematyczny prezentowany poniżej odpowiadał będzie podziałowi charakterystycznemu dla studium.

5. Charakterystyka ogólna Gminy Siemyśl

Gminę wiejską Siemyśl w obecnych granicach administracyjnych utworzono uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 1 stycznia 1973 r. Do 31 grudnia 1998 r. gmina należała do byłego województwa koszalińskiego.

Od 1 stycznia 1999 roku, w związku z nowym podziałem terytorialnym państwa, gmina Siemyśl wraz z gminami: Dygowo, Kołobrzeg, Rymań, Gościno, Ustronie Morskie oraz z miastem Kołobrzeg tworzy powiat kołobrzeski, wchodzący w skład województwa zachodniopomorskiego z siedzibą władz w Szczecinie.

Gmina Siemyśl należy do najmniejszych terytorialnie w województwie. Obejmuje obszar 107 km² co stanowi 14,8% powierzchni ogólnej powiatu i 15,3% powierzchni terenów wiejskich w powiecie. Pod względem obszaru, zajmuje piąte miejsce w powiecie. Liczba ludności gminy wynosi 3 425 osób (1998 r.), co stanowi ok. 4,4% ludności powiatu ogółem i 11,5% ludności wiejskiej w powiecie. Względna gęstość zaludnienia wyniosła 32 osoby/km², co plasuje gminę na przedostatniej pozycji w powiecie, po gminie Dygowo – 42,5 osoby/km² i przed gminą Rymań – 28,3 osoby/km².

Wskaźnik dochodu własnego gminy na mieszkańca nie jest wysoki, wynosi około – 216,6 zł/mieszkańca (1998 r.). Sytuację tą poprawiają subwencje i dotacje, których wartość wynosiła ok. 764,4 zł/mieszkańca (1998 r.) – świadczy to o dużym uzależnieniu od zewnętrznych źródeł finansowania.

W skład gminy wchodzi 11 sołectw i 17 miejscowości zamieszkałych. Siedzibą organów władzy (Rada Gminy i Zarząd Gminy) jest Siemyśl, pełniący rolę wsi gminnej i ośrodka obsługi ludności poziomu drugiego.

POŁOŻENIE GMINY SIEMYŚL

Położenie administracyjne:

Gmina Siemyśl położona jest w północno-środkowej części województwa zachodniopomorskiego w strukturze powiatu kołobrzeskiego. Sąsiaduje z czterema gminami.

Są to:

od północy:

- Gmina Kołobrzeg

od wschodu:

- Gmina Gościno – powiat kołobrzeski

od południa:

- Gmina Rymań – powiat kołobrzeski

od zachodu:

- Gmina Trzebiatów – powiat gryficki

Położenie geograficzne:

Obszar gminy Siemyśl ma kształt wydłużony w kierunku południowo - wschodnim. Maksymalna długość wynosi ok. 18 km, a maksymalna szerokość – ok. 12 km. Wieś gminna Siemyśl leży w linii prostej w odległości:

- 16,5 km od Kołobrzegu
- 18,5 km od Trzebiatowa
- 33 km od Świdwina
- 48 km od Koszalina
- 96 km od Szczecina

POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE GMINY SIEMYŚL

Po wprowadzeniu reformy samorządowej w 1999 r., podstawowy związek administracyjny stanowi powiązanie pomiędzy Gminą Siemyśl a Urzędem Powiatowym w Kołobrzegu, Urzędem Wojewódzkim w Szczecinie i Sejmikiem Samorządowym w Szczecinie.

Powiązania z Koszalinem dotyczą przede wszystkim oddziałów Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie oraz jednostek podległych Urzędowi Marszałkowskiemu w Szczecinie.

Gmina obsługiwana jest przez takie jednostki jak: Zakład Energetyczny, Zakład Gazowniczy w Koszalinie, Zakład Telekomunikacji, specjalistyczne jednostki służby zdrowia, oświaty i szkolnictwa wyższego – Politechnika Koszalińska, Bałtycka Wyższa Szkoła Humanistyczna.

6. Środowisko przyrodnicze

Gmina Siemyśl leży na Równinie Gryfickiej ukształtowanej w czasie ostatniego zlodowacenia. Teren jest urozmaicony, fality o wysokościach bezwzględnych (od 10 do 60 m n.p.m.) rosnących w kierunku południowym.

Zasoby użytkowe wody pitnej znajdują się poniżej 15 m p.p.t., woda jest dobrej jakości i w wystarczającej ilości (od powierzchni izolowana jest warstwą glin). W północno-wschodniej części gminy w pobliżu Charzyna znajduje się część zbiornika wód podziemnych Rozcięcino zasilającego ujęcie wody dla miasta Kołobrzeg. Zasoby wód powierzchniowych ograniczają się do jeziora Kamienica, dwóch małych jezior koło miejscowości Trzynik i kilku mniejszych zbiorników wodnych. Przez obszar gminy przepływają dwie rzeki: Dębosznica i Błotnica. Obszar gminy jest częściowo zmeliorowany. Niedokończenie melioracji było jednym z problemów poruszanych w czasie warsztatów.

Na obszarze gminy dominują użytki rolne (70% powierzchni gminy), w tym 83% to grunty orne o bonitacji gleb w klasach IV i III. Gleby słabe są rozproszone i stanowią około 20% powierzchni gruntów ornich. Użytki zielone zaliczane są "... do średniej jakości i w części do mało żyznych ..." ¹.

Gminę Siemyśl charakteryzuje niski stopień lesistości (15,4%). Większe kompleksy leśne znajdują się jedynie w części wschodniej gminy w sąsiedztwie jeziora Kamienica. Niski stopień zalesienia i faliste ukształtowanie terenu powodują, że około 20% powierzchni gminy narażonej jest na erozję. Dotyczy to także terenów torfowych, których degradację mogą powodować nieprzemyślane melioracje. Regulacja stosunków wodnych może stać się jednym z ważniejszych problemów gminy. Ukształtowanie terenu gminy powoduje, że około 30% powierzchni gminy powinno być objęte ochroną przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi (obszary dolin rzecznych i tereny przyległe charakteryzujące się znacznym nachyleniem). Jest to kolejne zagadnienie mogące prowadzić do konfliktów wewnętrznych.

Gmina Siemyśl nie posiada znaczących zasobów surowców mineralnych. Występują tu jedynie ograniczone zasoby piasku i żwiru (eksploatowane w miejscowości Kędrzyno i Charzyno-Nieżyn), ponadto większe złoża piasku znajduje się w miejscowości Morowo. Dodatkowymi zasobami są złoża torfu o miąższości od 3 do 5,8 m, mogą być one wykorzystywane jako opał lub nawóz.

Z istniejących użytków rolnych około 80% nadaje się do upraw polowych, a 20% należałoby wyłączyć z użytkowania.

Stan środowiska w zakresie ochrony powietrza należy uznać za dobry. W zakresie ochrony wód problemem jest czystość rzek, z których Błotnica jest zaliczona do III klasy czystości, a Dębosznica do II i III klasy (od miejscowości Kędrzyno pozaklasowa). Źródłem zanieczyszczeń są ścieki bytowe oraz spływy powierzchniowe z pól uprawnych.

Potencjał gospodarczy wynikający z zasobów

Gmina Siemyśl nie posiada terenów oraz walorów krajobrazowych i przyrodniczych, które pozwoliłyby konkurować z gminami nadmorskimi czy też gminami z terenu Pojezierza Drawskiego. Do najatrakcyjniejszych należy zaliczyć okolice jeziora Kamienica, parki dworskie oraz pomniki przyrody (głazy narzutowe i okazałe drzewa). Dominującą funkcją jest rolnictwo, którego słaby potencjał gospodarczy ma bezpośrednie przełożenie na zasobność budżetu gminy.

7. Ludność

Liczba i struktura ludności

W Gminie Siemyśl zamieszkuje poniżej 3,5 tys. osób (3 425 os. w 1998r.). Strukturę osiedleńczą charakteryzuje znaczne rozproszenie bez wyraźnej dominacji siedziby gminy. Najliczniej zamieszkiwane miejscowości skupiające 45,2% mieszkańców to Siemyśl (820 mieszk.) i Charzyno (740 mieszk.). W drugiej grupie znajduje się Trzynik z 423 mieszkańcami. Trzecią grupę stanowią miejscowości: Kędrzyno, Białokury i Nieżyn. Miejscowości: Charzyno, Nieżyn, Siemyśl i Białokury leżą przy drodze Kołobrzeg – Szczecin stanowiącej swoistą oś rozwojową gminy. Miejscowość Trzynik położona jest przy drodze Siemyśl – Gościno, natomiast Kędrzyno leży w pobliżu drogi Kołobrzeg – Trzebiatów.

Ponad 51,6% to ludność w wieku produkcyjnym, w wieku przedprodukcyjnym jest 31% ludności. Społeczność gminy jest stosunkowo młoda.

¹ "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Siemyśl" St. Dworakowski

Ponad 47% osób czynnych zawodowo zatrudnionych jest w rolnictwie i leśnictwie, z tego większość w gospodarce indywidualnej. Z działalnością gospodarczą związanych jest 11,4% ludności czynnej zawodowo.

Gmina Siemyśl, jako obszar o charakterze rolniczym z przewagą byłych gospodarstw pegeerowskich i ze słabo rozwiniętym rolnictwem indywidualnym, silnie odczuwa niekorzystne skutki transformacji i związanego z nią bezrobocia. Zjawisko braku pracy na terenie gminy dotyka przede wszystkim ludzi młodych o niskim wykształceniu. Bezrobocie w gminie wynosi około 11,4%. Są to jednak liczby nie odzwierciedlające stanu faktycznego, którego przyczyną jest tzw. bezrobocie agrarne związane ze sferą rolnictwa. Częściowo łagodząca skutki bezrobocia na terenie gminy jest praca sezonowa.

Struktura wykształcenia wskazuje, że Gmina Siemyśl może zaoferować tanią siłę roboczą o niskich kwalifikacjach.

Stosunkowo niewielki przyrost naturalny i coraz mniej korzystne saldo migracji wskazują na malejącą atrakcyjność gminy.

8. Działalność gospodarcza

8.1. Podmioty gospodarcze

Działalność gospodarcza w gminie Siemyśl prowadzona jest na niewielką skalę. Do najważniejszych zakładów należy zaliczyć:

- “Nord Fish” – zakład przetwórstwa rybnego
- “Rybak” – zakład przetwórstwa rybnego
- “Trakbud” – zakład przemysłu drzewnego
- “Konsorcjum Andziak” w Białokurach – zakład sprzętu dla przemysłu spożywczego
- GS Samopomoc Chłopska – ośrodek obsługi rolnictwa
- Zakład produkcji sprzętu wędkarskiego w Kędrzynie
- “Lind” Sp. z o.o., Kędrzyno

Możliwości funkcjonowania zakładów przetwórczych w gminie Siemyśl są ograniczone poprzez monokulturowe uprawy oraz niską jakość produktów rolnych. Przykładem może być dowożenie warzyw z głębi kraju do przedsiębiorstwa “Nord Fish”.

Na terenie gminy działają 4 podmioty zatrudniające powyżej 20 pracowników, 6 zatrudniających 5 do 20 pracowników oraz 142 podmioty zatrudniające do 5 pracowników. Zarejestrowane jest jedno gospodarstwo agroturystyczne w Nieżynie. W Nieżynie działa także “*Karczma nad stawem*”. Poza tym: 2 bary, 1 restauracja i 20 sklepów. Potencjał gospodarczy gminy jest niewielki.

8.2. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo

Siemyśl jest gminą typowo rolniczą. Przeważają na jej powierzchni użytki rolne zaliczane do średniej żyzności "... najbardziej przydatne dla upraw żyta, ziemniaków oraz roślin przemysłowych. ..." ². Rozwojowi rolnictwa sprzyja łagodny klimat charakteryzujący się opadami na poziomie do 700 mm oraz wystarczającym okresem wegetacyjnym.

Użytki rolne zajmują 73,9% powierzchni gminy, a ich struktura jest następująca:

- grunty orne – 86,2%
- łąki – 9,0%
- pastwiska – 4,6%
- sady – 0,2%

Pośród gruntów ornych największy udział mają kompleksy: 4 żytni bardzo dobry – 35,4%, 5 żytni dobry – 32,5% oraz żytni słaby 13,5%. Użytki zielone w 50,8% zaliczane są do grupy 2z średniej. Przeważa IV klasa bonitacyjna gleb (60%). W dostępnych opracowaniach wskazuje się na możliwość uprawiania na terenie gminy ziemniaków, żyta oraz w mniejszym stopniu pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych i rzepaku ozimego.

Najsłabsze gleby występują w okolicy: Charzyna, Kędrzyna i Trzynika. Ocenia się, że około 20% gruntów należy wyłączyć z produkcji rolniczej. Gleby charakteryzują się wysokim zakwaszeniem (około 70% wymaga nawożenia). Wobec braku skażenia gleb metalami ciężkimi i innymi zanieczyszczeniami nadają się one do upraw ogrodniczych i rozwoju rolnictwa ekologicznego. Pomimo znacznego stopnia zmeliorowania gminy, aż 80% urządzeń melioracyjnych wymaga renowacji (w rejonie rzeki Błotnicy).

W gminie są 292 gospodarstwa rolne, z tego 75 o powierzchni 17 ha (25,7%). Drugą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni od 7 do 17 ha (33,6%). Pozostałe gospodarstwa mają powierzchnię do 3 ha (67 szt. – 22,9%), oraz 3 do 7 ha (52 szt. – 17,8%).

Większość małych gospodarstw (do 17 ha) położonych jest wzdłuż głównej drogi, w sołectwach: Siemyśl, Nieżyn i Charzyno.

W uprawach dominują zboża (ok. 70%) oraz ziemniaki (ok. 11,5%), a ich średnie plony kształtują się na poziomie: zboża (ogółem) – 32,6 q/ha i ziemniaki 310 q/ha. Dzierżawcy gruntów AWRSP i SKR specjalizują się w uprawach pszenicy, sadzaniaków i jęczmienia.

Tylko niewielka grupa większych gospodarstw można zaliczyć do specjalistycznych (w zakresie upraw i hodowli bydła oraz trzody chlewnej), 5 gospodarstw ściśle współpracuje z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Boninie, a tylko jedno gospodarstwo specjalizuje się w uprawie warzyw.

Udział rybactwa w gospodarce gminy Siemyśl jest bardzo niewielki (ogółem około 4,3 ha). W tym hodowla pstrąga (0,3 ha) i stawy rybne w Nieżynie na powierzchni 40 ha (płatne połowy dla wędkarzy).

² *Studium uwarunkowań ... jw.*

Większość obszarów leśnych na terenie gminy Siemyśl należy do Nadleśnictwa Gościno. Drzewostany są urozmaicone. Większe kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej i północnej części gminy. Lasy w części północnej dość silnie penetrowane są przez grzybiarzy.

Struktura własności ziemi

Struktura własności ziemi w gminie Siemyśl kształtuje się następująco:

Grunty osób fizycznych – 38,8%
AWRSP – 36,4%
Lasy Państwowe – 15,6%
Grunty osób prawnych – 4,7%
Grunty Skarbu Państwa – 3,6%
Grunty gminne – 0,8%
Pozostałe – 0,1%

9. Infrastruktura techniczna

9.1. Układ komunikacyjno-transportowy

Układ komunikacyjno-transportowy pozwala dotrzeć do wszystkich miejscowości w gminie. Siemyśl leży poza głównymi szlakami komunikacyjnymi. Na terenie gminy brak jest dróg wojewódzkich. Drogi powiatowe o długości 60,6 km wymagają znacznych nakładów na remonty i modernizację (5,8 km tych dróg nie ma nawierzchni utwardzonej). Drogi gminne mają długość 70 km. Tylko 2 km tych dróg ma nawierzchnie utwardzoną. Zwraca uwagę pilna potrzeba modernizacji drogi z Trzynika przez Helenówek do drogi nr 6.

Osią rozwojową gminy w układzie północ-południe jest droga: Charzyno-Nieżyn-Siemyśl-Gorawino. Drogi o znaczeniu pomocniczym w układzie wschód-zachód przebiegają przez miejscowości:

Ołużna-Charzyno-Niemierze
Gościno-Nieżyn-Byszewo
Słownikowo-Trzynik-Siemyśl-(Morowo do drogi nr 102)

9.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia w wodę około 76% ludności (z 9 miejscowości) korzysta z ujęć wodociągowych wody podziemnej dobrej jakości. Zasoby wody są wystarczające. W północnej części gminy położona jest część zbiornika podziemnej wody pitnej dla Kołobrzegu. Zakłady produkcyjne zlokalizowane na terenie gminy korzystają z ujęć własnych. Podobnie jest w miejscowościach nie posiadających systemów wodociągowych. Jednak w tym wypadku istnieje większe zagrożenie skażenia tych wód przez ścieki bytowe.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

System kanalizacyjny i oczyszczalnia ścieków funkcjonują w Siemyślu i Trzyniku. W obu wypadkach są to oczyszczalnie typu "rów cyrkulacyjny", z których oczyszczalnia w Siemyślu pracuje wadliwie. W Trzyniku brakuje stawu korzeniowego. Brak kanalizacji na pozostałym terenie gminy stanowi istotną barierę w jej dalszym rozwoju. Skutkiem tego stanu rzeczy jest brak urządzeń oczyszczających w istniejących zakładach produkcyjnych (osadniki gnilne, zbiorniki bezodpływowe, itp.). Niekontrolowane odprowadzanie ścieków poprzez rowy melioracyjne i spływ powierzchniowy prowadzi do skażenia wód powierzchniowych. Rzeki Dębosznica i Błotnica posiadają wody w III klasie czystości lub są to wody pozaklasowe.

9.3. Usuwanie odpadów

Na terenie gminy czynne są dwa tymczasowe wysypiska śmieci, które nie spełniają podstawowych wymogów w tym zakresie:

- Wysypisko w Charzynie będzie eksploatowane do roku 2000,
- Wysypisko w Białokurach będzie eksploatowane do roku 2002.

Brak rozwiązania problemu odpadów stanowi bardzo poważny problem gminy Siemyśl. Z jednej strony jest to ogromny koszt inwestycyjny, a z drugiej strony tworzy to trudność walki z dzikimi wysypiskami. Brak jest selekcji odpadów oraz zabezpieczenia odpadów niebezpiecznych. Obok braków w zakresie kanalizacji problem odpadów będzie stanowił barierę w rozwoju nowoczesnego rolnictwa i agroturystyki. Zarząd Gminy rozpoczął negocjacje z władzami Kołobrzegu na temat wykorzystania miejskiej kompostowni obciążonej obecnie w 30%.

9.4. Zaopatrzenie w gaz i energię elektryczną

Zaopatrzenie w gaz i ogrzewanie

Przez teren gminy w części północnej przebiega magistrala gazowa, jednak mieszkańcy zaopatrzą się w gaz z butli. W zakresie ogrzewania funkcjonują małe lokalne kotłownie opalane paliwem stałym lub ogrzewanie piecowe.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia gminy w energię elektryczną nie stwierdzono braków i przerw w dostawach prądu. Brak jest także wykorzystywania źródeł energii odnawialnej. Nie ma przeszkód w zwiększeniu poboru mocy na potrzeby zasilania przedsiębiorstw lokalizowanych na terenie gminy.

9.5. Telekomunikacja

Gminę Siemyśl charakteryzuje niski wskaźnik telefonizacji. Zarejestrowanych jest tutaj 298 stacjonarnych abonentów telefonicznych, co daje gęstość 8,7 abonentów na 100 mieszkańców (średnia krajowa i wojewódzka dla terenów wiejskich to ok. 12 abonentów na 100 mieszkańców).

Przyczyną tego jest niewielkie zapotrzebowanie na telefony wynikające z zamożności mieszkańców, niewielka liczba podmiotów gospodarczych oraz wysokie koszty budowy sieci telefonicznej od centrali do poszczególnych miejscowości.

Podstawową barierą dalszej, szybkiej telefonizacji na tym terenie jest niemożność pilnego sfinansowania przez TP S.A. bardzo drogiej rozbudowy kablowych sieci telefonicznych w wielu wsiach tej gminy. W najbliższym okresie TP S.A. przewiduje uruchomienie dwóch radiolinii pozwalających wykorzystać nowoczesne centrale w Kołobrzegu i obniżyć koszty rozbudowy sieci.

Obok Telekomunikacji Polskiej S.A. pojawił się na rynku drugi operator – EL NET – Bydgoszcz, który zakupił koncesję na budowę własnej sieci i świadczenie na terenie byłego woj. koszalińskiego usług telefonii stacjonarnej.

9.6. Inwestycje

Gmina Siemyśl należy do gmin o niewielkich możliwościach inwestycyjnych. Dotyczą one głównie infrastruktury technicznej realizowanej przez gminę lub przy jej udziale.

Z większych inwestycji zrealizowanych na terenie gminy w 1999 r. należy wymienić telekomunikacyjną sieć kablową dla Byszewa i Kędzyna wraz z radiolinia.

W latach poprzednich wykonano część kanalizacji dla Siemyśla i Trzynika (1996/98r.), oczyszczalnię ścieków dla Siemyśla (1996 r.), oraz telekomunikacyjną sieć kablową w Trzyniku (1998 r.).

Największe inwestycje infrastrukturalne w gminie Siemyśl dotyczyły sieci wodociągowej i były realizowane w latach 1978-1989 (ogółem 38 km sieci wodociągowej).

